

5. BÖLÜM

HEMŞİRELİK BAKIMI, TEKNOLOJİ VE ETİK

Nuray DEMİRCİ GÜNGÖRDÜ¹

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin sağlık alanında kullanımı dikkat çekicidir. Hemşirelik uygulamalarında teknolojinin kullanımı hemşirelik bakımını desteklemek amacıyla olmalıdır. Teknoloji beraberinde getirdiği konfor ile birlikte bakım kalitesini artırabilir. Ancak hemşirelik uygulamalarında teknoloji kullanımı, vicdan, empati, şefkat, fedakarlık, hümanizm, iyilik, dürüstlük, hayırseverlik, sadakat, sorumluluk, saygınlık, saydamlık gibi mesleğin temel etik öğelerini zedelememelidir. Teknolojinin hemşireler ile hastalar arasında mesafe oluşturmak için değil, hasta ile yakınlığı artırmak için kullanımı uygun olacaktır. Bu bölümün devamında etik, ahlâk kavramlarının tanımı yapıldıktan sonra bakım kavramının etik ve ahlâki boyutuna değinilecek ve etik bakış açısıyla hemşirelik bakım uygulamalarında teknoloji kullanımı ile bölüme son verilecektir.

ETİK VE AHLÂK NEDİR?

Etik (ethics) kelimesinin kökeni eski Yunanca'da yer alan ethos sözcüğüne dayanmaktadır. Yunanca ethikos kelimesinin kökeni olan ethos, karakter, alışılmış olan gibi anlamları içermektedir. Ahlâk (morality) kelimesinin kökeni ise, Latince moralitas sözcüğüne dayanmaktadır ⁽¹⁾.

Aristoteles Nikomakhos'a Etik adlı eserinde öğretisini, neyin doğru ve neyin yanlış olduğu hakkındaki ilkeleri ele alan etik üzerinden sunmuştur ⁽²⁾. Buradan

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, nuray.demirci@erdogan.edu.tr

geçilmez üyelerdir. Tıbbi ekip içerisinde hasta ile en çok iletişim halinde olan kişiler hemşirelerdir. Bununla bağlantılı olarak, hemşirelik hizmetlerinin ve bakım uygulamalarının kalitesi sağlık hizmetlerinde kalitenin de bir göstergesi olacağı için kalitenin artmasına katkıda bulunan etik öğeler ve insani değerler içselleştirilerek uygulamaya yansıtılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Gök, S. Çalışma Hayatında Etik. İzmir: Zeus Kitabevi; 2012: 2.
2. Johnston D. Felsefenin Kısa Tarihi. Çeviren: Burcu Yalçınkaya. İnkılap Yayınevi; 2015:49.
3. Özlem D. Etik Ahlak Felsefesi. Say Yayınları; 2010:28-29.
4. Pieper A. Etiğe giriş. Ayrıntı Yayınları; 2012:23.
5. Feldman F. Etik Nedir? Çeviren: Ferit Burak Aydar. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 2012:11.
6. Billington R. Felsefeyi Yaşamak. Çeviren: A. Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2011:46.
7. Gökalp N. Duygu ve Etik. Ankara: Ebabel Yayınları; 2010:21
8. Frankena W. Etik. Çeviren: A. Aydın. Ankara: İmge Kitabevi; 2007: 23
9. Moore GE., Principia Ethica, Barnes&Noble Publishing, Inc., 2005, s.1.
10. Fealy, Gerard M. Professional caring: the moral dimension. Volume22, Issue6
11. Care Ethics. <https://iep.utm.edu/care-eth/> Son Erişim Tarihi: 01.06.2021
12. Beauchamp TL, Childress JF. Biyomedikal Etik Prensipleri. Yedinci Edisyon. Çeviren: Mustafa Kemal Temel. BETİM, 2017, İstanbul. s:52
13. Dinç L. Bakım Kavramı ve Ahlaki Boyutu. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2010; 74-82
14. Aydın E, Ersoy N. Tıp Etiği İlkeleri. T Klin Tıbbi Etik 1995; 48-52.
15. http://www.istanbul saglik.gov.tr/w/mev/mev_kan/hemsirelik_kanunu.pdf Son Erişim Tarihi: 01.06.2021
16. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm> Son Erişim Tarihi: 01.06.2021
17. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm> Son Erişim Tarihi: 01.06.2021
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=13830&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Son Erişim Tarihi: 01.06.2021
18. Üstün Ç, Demirci N. **Etik Yönden Yeni Hemşirelik Yönetmeliği ve Hemşirelerin Sorumluluğu**. Fasikül Aylık Hukuk Dergisi 2011; (25):7-10.
19. Ersoy N. Hemşirelik ve etik. Hemşirelik Forumu 1998; 1:(2).
20. International Council of Nurses. The ICN code of ethics for nurses, 2012. https://www.icn.ch/sites/default/files/inline-files/2012_ICN_Codeofethicsfornurses_%20eng.pdf Son Erişim Tarihi: 29.06.2021
21. <https://www.maltepe.edu.tr/Content/Media/CkEditor/29042020025456853-insanhaklari.pdf> Son Erişim Tarihi: 29.06.2021
23. https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf Son Erişim Tarihi: 29.06.2021
24. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=4847&mevzuatTur=KurumVe-KurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5> Son Erişim Tarihi: 29.06.2021
25. Dinç, L. Hemşirelik hizmetlerinde etik yükümlülükler. Hacettepe Tıp Dergisi 2009; 40:113-119
26. Adams G.A. Computer technology: its impact on nursing practice. Nurs Adm Q 1986; 32:(10)21-33.

- 27 Tunlind A, Granström J, Engström A. Nursing care in a high-technological environment: Experiences of critical care nurses. *Intensive Crit Care Nurs* 2015; 31: 116-123.
- 28 Almerud S, Alapack R, Fridlund B, et al. Caught in an artificial split: a phenomenological study of being a caregiver in the technologically intense environment. *Intensive Crit Care Nurs* 2008; 24: 130-6.
- 29 Konukbay D, Efe M, Yıldız D. Teknolojinin Hemşirelik Mesleğine Yansıması: Sistematik Derleme. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 2020; 2(3), 175-182. doi: 10.48071/sbuhemşirelik.700870
- 30 Barnard A. Alteration to will as an experience of technology and nursing. *J Adv Nurs* 2000; 31: 1136- 1144.
- 31 Asada, M. Development of artificial empathy. *Neuroscience Research*, 2015; 90,41-50. doi:10.1016/j.neures.2014.12.002
- 32 Erikson, H., & Salzmann Erikson, M. Future challenges of robotics and artificial intelligence in nursing: What can we learn from monsters in popular culture? *The Permanente Journal*, 2016; 20:15-17. doi: 10.7812/TPP/15-243
- 33 Pepito, JA., & Locsin, R. Can nurses remain relevant in a technologically advanced future? *International Journal of Nursing Sciences*, 2018; 6:106-110. doi:10.1016/j.ijnss.2018.09.013
- 34 Tanioka, T., Yasuhara, Y., Osaka, K, et al. The Development of the Trelationship theory of Nursing. *Nursing Robots: Robotic Technology and Human Caring for the Elderly. Intelligent Control and Automation*. 2017;8,2. doi: 10.4236 / ojpm.2012.21016
- 35 Özçiftçi S, Demirci Güngördü N. , Üstün Ç. **Biyoetik Bakış Açısıyla Tıp Uygulamalarında Yapay Zeka Kullanımı**. II. Uluslararası Sağlıkta Yapay Zeka Kongresi, İzmir, Türkiye, 16 - 18 Nisan 2021, s.122.
- 36 Kopmaz B, Arslanoğlu A. Mobil Sağlık ve Akıllı Sağlık Uygulamaları. *Sağlık Akademisyenleri Derg* 2018;5:251-5.
- 37 Carter A, Liddle J, Hall W, Chenery H. Mobile Phones in Research and Treatment: Ethical Guidelines and Future Directions. *JMIR Mhealth Uhealth* 2015;3:e95
- 38 Çetinkaya B. Uslu E. Parmak Ucundaki Bakım: Mobil Uygulama ve Şizofreni Hastalarının Bakımında Kullanımı. *ACU Sağlık Bil Derg* 2020; 11(4):574-581.
- 39 Silva BM, Rodrigues JJ, Canelo F, Lopes IM, Lloret J. Towards a cooperative security system for mobile-health applications. *IDEAS* 2014:1-27
- 40 Lee. CS., Nagy, PG., Weaver, SJ., et al. Cognitive and System Factors Contributing to Diagnostic Errors in Radiology. *American Journal of Roentgenology*, 2013; 201,611-617. doi:10.2214/AJR.12.10375